

žádost (ne žalobu) o rozvod nebo rozluky manželství, pročez nelze je na tyto případy užítí obdobně, pokud se týče rozšiřujícím výkladem, jak stěžovatelé mylně se domnívají. Výjimečné ustanovení poslední věty § 1266 obč. zák., že rozvedený, byť i bezvinný manžel nemůže činiti nároku na dědictví ze zákona, rovněž nebylo rozšířeno — ani cís. nařízením z roku 1914, ani zákonem z roku 1919 — na případy, ve kterých zůstavitel podal žalobu nebo žádost za rozluky, o níž však nebylo před jeho úmrtím ještě rozhodnuto. Podotknouti sluší jen ještě, že, i kdyby se nehledělo k různosti formy řízení dle §§ 15, 16 zák. ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. a řízení o žalobách ve smyslu druhého odstavce § 759 obč. zák., nemůže býti posléz zmíněného ustanovení obdobně užito již proto, poněvadž účelem pokračování v řízení o žalobě na rozvod nebo rozloučení manželství po smrti žalujícího manžela jest zjednatí výrokem o vině na rozvodu, pokud se týče rozloučení, podklad pro odepření dědického nároku pozůstalému manželu. Tohoto cíle v řízení dle §§ 15, 16 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. dosíci nelze, neboť usnesení soudu buď výroku toho vůbec neobsahuje, jde-li o manželství dříve dobrovolně rozvedené (jako jest tomu v tomto případě), anebo pojme-li se výrok takový dle čl. II., odst. 3 prováděcího nařízení ze dne 27. června 1919, č. 362 sb. z. a n. do usnesení soudního z předchozího rozsudku ve sporu o rozvod, nejví takovýto výrok účinku na právo dědické, ježto vina zemřelého manžela dědického nároku manžela pozůstalého přirozeně neruší, v dřívějším pak rozsudku zjištěná vina manžela pozůstalého způsobila již tehdy ztrátu nároků dědických dle prvního odstavce § 759 obč. zák.

Čís. 445.

Platil-li dlužník z ciziny do tuzemska sice v čas, ale neoprávněně takovým způsobem, že věřiteli nebylo lze dáti bankovky v čas okolkovati, jest přivoděný tím valutový rozdíl nedoplatkem dluhu a může jako takový býti vymáhán.

(Rozh. ze dne 16. března 1920, Rv I 87/20.)

Žalující firma (hlavní závod v Hostinném v Čechách, filiálka ve Vídni) prodala v říjnu 1918 žalované (hlavní závod ve Vídni) zboží a zaslala jí dne 31. října 1918 fakturu, jež obsahovala též čísla účtu žalobkynina u vídeňské poštovní spořitelny. Pro změněné poměry byla však smlouva stornována a žalobkyně přijala dopisem ze dne 7. ledna 1919 návrh žalované, jež jí nabízela odstupné 5.000 K a žádala ji za současné poukázání peníze toho. Když pak žalovaná smluvené odstupné neplatila, upomenula ji žalobkyně dopisem ze dne 20. února 1919, žádajíc splnění do 28. února 1919, načež žalovaná poukázala dne 24. února 1919 Vídeňské filiálce žalobkyně poštovní spořitelnou 5.000 K. Peníz ten došel filiálky dne 27. února 1919. Ježto žalobkyně, jež o platu dověděla se teprve dne 18. března 1919, nemohla již peníze dáti okolkovati, žalovala o odškodné za ztrátu na kursu (75 čs : 100 rak.) celkem 1325 K. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Pokud jde o splnění, má dle čl. 324 obch. zák. žalovaná plniti na tom místě, kde v čase uzavření

smlouvy měla svůj obchodní závod, nebo kdyby toho nebylo, své bydliště, tedy ve Vídni. Fakturou ze dne 31. října 1918 nebylo pro žalovanou založeno splnění v Hostinném, neboť obchod byl stornován a smírem přislíbených 5.000 K se faktura netýče. Ani měna nebyla ujednána. Platí tu tedy ustanovení čl. 336 obch. zák., že měna řídí se plněním. Tím jest pro žalovanou Vídeň a nemůže tedy žalobkyně požadovati plnění v jiné měně než té, jež platí ve Vídni. Nesporno, že žalující má též závod ve Vídni (filiálku). Tím, že žalovaná této filiálce poukázala dne 24. února 1919 5000 K, platila zmocněnci žalobkyně, tedy řádně, placením filiálce bylo placeno žalobkyni samotné (§ 1424 obč. zák.). Žalovaná, poukávající placení filiálce žalobkyně ve Vídni, platila také včas (§§ 1417 a 1418 obč. zák.). Dopisem ze dne 7. ledna 1919 neurčila žalobkyně přesně lhůtu ku placení, nýbrž žádala současně, by poukázáno bylo 5.000 K. Avšak i kdyby placení dne 24. února 1919 bylo opozděné, nemělo by to vlivu ani na splnění ani na měnu, opozdění by mělo jen v zápětí důsledek zákonem stanovený: povinnost platiti úroky dle §§ 1333 obč. zák., dle něhož škoda, kterou dlužník věřiteli způsobil prodlením v placení dlužného kapitálu, nahrazuje se úroky, zákonem stanovenými. Proto nemohla by žalobkyně požadovati jiné náhrady než úroky z prodlení z důvodu opozděného placení. Z toho všeho jde, že žalovaná, poukávající dne 24. února 1919 5000 K, platila to, čím byla povinna, takže závazek její dle § 1412 obč. zák. byl zrušen. Odvolací soud vyhověl žalobě a uvedl po právní stránce v důvodech mimo jiné: Především třeba řešiti otázku, není-li žalobkyně oprávněna požadovati zažalovaný peníz z důvodu náhrady škody. Žalobkyně neoznačila sice výslovně důvodu (zákon, smlouva, poškození §§ 859 obč. zák.), z něhož nárok odvozuje, a, hledě k odůvodnění žaloby, mohlo by se myslet, že jej opírala pouze o právní předpisy, tam citované, avšak při jednání uplatňovala výslovně, že žalovaná již 8. ledna 1919 byla s placením v prodlení a ještě v odvolacím spise trvá, jako ve svém přednesení v první stolici, na tom, že placení nestalo se ani na správném místě (v Hostinném) ani ve správném čase; viní tedy žalovanou z dvojího přestoupení její smluvní povinnosti (§ 1295 obč. zák.), tak že by bylo zkoumati, zda škoda, již žalobkyně utrpěla tím, že mezitím nastala změna v kursu, nepovstala takto. Při tom není soud vázán právní konstrukcí, již podřazuje žalující svůj nárok. Právně mylným jest názor prvního soudu, že vídeňskou filiálku žalobkyně pokládá jest za zmocněnkyni její a právně mylným jest názor, že jediným následkem prodlení v placení jest povinnost platiti úroky z prodlení. První otázka nepotřebuje dalšího výkladu. Pokud však druhé se týče, není pochybnosti o tom, že obmeškalý dlužník musí nahraditi nejen ušlý zisk (úroky z prodlení), nýbrž též všechnu jinou, jeho prodlením způsobenou škodu (§ 912, 918, nový doslov, 1295, 1323, 1324 obč. zák., čl. 354 obch. zák.). Ovšem bude škoda tato při platech peněžních se vyskytovat velmi zřídka. Takový případ, předpokládá prodlení, jest právě zde: Současně s placením, jež stalo se, jak se předpokládá, opozdění, nastalo následkem okolkovací akce státu Československého znehodnocení německorakouských bankovek, a toto znehodnocení, jež projevuje se jako rozdíl v kursu a jeví se jako škoda žalobkyně, by byla žalovaná zavinila svým prodlením a musila by ji nahraditi. Placení nestalo se včas, neboť žalovaná nevyhověla ihned dopisu žalobkyně ze dne 7. ledna 1919, by jí současně

peníze poukázala. Tím, že v upomínce ze dne 20. února 1920 žádala žalobkyně zaplacení do 28. února 1919, nebyly shlazeny účinky z prodlení. Filiálka žalující firmy obdržela peněz teprve dne 27. února 1919, kdy hranice československé byly již uzavřeny, takže peníze nemohly býti předloženy k okolkování. Žalovaná neplnila patřičným způsobem, ježto měla platiti žalující firmě v Hostinném a ne její filiálce ve Vídni. Filiálka nemohla býti s firmou stotožňována, v žádném případě však ne ohledně takových nároků, které plynuly z vlastních obchodů hlavního závodu. Nehledíc k nějakému zvláštnímu zmocnění, jež zde nejen nebylo uděleno, nýbrž bylo přímo vyloučeno, ježto žalující firma nejen že ve svých dopisech se o své vídeňské filiálce nezmínila, nýbrž přála si dokonce sama míti peníze do 28. února 1919, obmezena jest legitimace filiálky k zastupování firmy na její vlastní okruh obchodní. To plyne z povahy věci a potvrzuje to § 87 j. n. Platila-li žalovaná k rukám filiálky žalobkyně, pak činila ji tak svým vlastním zmocněncem; v dopise ze dne 24. února 1919 praví, že poukazuje jí peníze na účet jejího obchodního domu v Hostinném — dle toho věděla dobře, kam měla platiti — a filiálka odpovídá listem z 27. února 1919, že použije placení »dle přání na účet obchodního domu v Hostinném«, t. j. že příkazu vyhoví. Měla-li filiálka peníze dne 27. února jako zmocněnkyně žalované, pak je měla ještě žalovaná sama jako zmocnitelka, nikoliv však žalující firma, placení se ještě nestalo. Placení se stalo teprve tehdy, když žalující firma dle dopisu ze dne 18. března 1919 sděluje, že dnes obdržela zprávu o vkladu peněz k rukám své vídeňské filiálky, peníze žalované k dobru připsala a i tím placení k rukám filiálky schválila, což ovšem činila jen s tou výhradou, že jí bude rozdíl v kursu 1325 K nahrazen. Připsala-li 5.000 K k dobru jen v běžném kursu, tedy částkou 3575 K, pak se tímto obmezeným schválením nevzdala svých práv. Každý smír jest dle pojmového obsahu svého smlouva úplatná (§ 1380, 917 n. zn. obč. zák.), má tedy místo ustanovení §u 918, nový doslov, obč. zák. Byla-li tedy žalovaná podle § 905, nový doslov, obč. zák. povinna, poukázati žalobkyni placení do jejího sídla, to jest do Hostinného, a neučinila-li tak, nýbrž poukázala-li placení vídeňské filiálce žalobkyně, neplatila způsobem patřičným (§ 918, nový doslov, 1413, 1420, 1424 obč. zák.) a musí tedy podle § 918, nový doslov, obč. zák., nahraditi žalobkyni všechnu škodu, kterou jí způsobila touto nepatřičností, jež je zároveň dalším opožděním. Jest nyní otázkou, zda a jakou škodu žalobkyně tím utrpěla. V tomto směru dlužno vycházeti z úvahy, že, kdyby žalovaná byla bývala dlužných 5000 K poukázala hned 11. ledna 1919, kdy byly splatny, některou českou bankou žalobkyni do Hostinného, nebo, nebylo-li poukázání možným, kdyby byla je zaslala v dopise peněžním (jen peněžním dopisem bylo zaslání po 6. únoru 1919 možným, vztahuje-li se nařízení ze dne 6. února 1919 č. 57 sb. z. a n. též na poukazy), mohla žalobkyně po obdržení peněz bankovky předložiti k okolkování, čímž by byly v ceně zachovány. To by bylo dokonce, jak pravděpodobně, možným také tehda ještě, kdyby byla žalovaná dlužný peněz dne 24. února 1919 byla na místě vídeňské filiálce přímo žalující firmě do Hostinného poukázala, pokud se týče poslala, neboť příkaz poukazovací nebo psaní s penězi byly by asi šly přes hranice ještě před 26. únorem 1919, kdy hranice byly uzavřeny. Takto však nemohly býti bankovky změněny již v bankovky měny československé a utrpěly tím na

ceně ztrátu, která dochází výrazu svého v kursovním rozdílu 1325 K. To jest ona škoda žalobkyně, kterou jí žalovaná způsobila placením opožděným a nepatřičným, a kterou proto musí hraditi.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Soud odvolací, změniv rozsudek soudu prvního, jímž žaloba byla zamítnuta, a přisoudiv žalobkyni 1325 K s přísl., neposoudil věc nesprávně po stránce právní, ač s důvody jeho rozsudku nelze veskrze souhlasiti. Dovolací soud nazírá na věc se stanoviska právního takto: Žalobkyně, přistoupivši dopisem ze dne 7. ledna 1919 na návrh žalované, přijala nabízené jí odstupné 5000 K za zrušení smlouvy dodací. Místem plnění pro těchto 5000 K byla, jak správně uznali oba nižší soudové, Vídeň (čl. 324 obch. zák.). Přes to byla žalovaná podle prvního odstavce čl. 325 obch. zák. povinna zaslati (übermachen) dlužných 5000 K žalobkyni do Hostinného jakožto místa, kde žalobkyně při vzniku pohledávky měla svůj hlavní závod obchodní. Platiti vídeňské filiálce žalující firmy žalovaná oprávněna nebyla, poněvadž nebyla s tímto vedlejším závodem v nijádném styku a žalobkyni na něj odkázána nebyla. Co do času plnění nebylo nic ujednáno, podle čl. 326 obch. zák., který tu platí, mohla tedy žalobkyně žádati placení ihned, alespoň bez zbytečného průtahy. Leč žalovaná tak neučinila, nýbrž žádala žalobkyni dopisem ze dne 11. ledna 1919 o zaslání složenky, by touto zaplatila odstupné 5000 K. Lze ponechat stranou otázku, neocitla-li se žalovaná již tím v prodlení, když žalobkyně, nepřiloživši k dopisu ze dne 7. ledna 1919 složenky, dala patrně na jevo, že si nepřeje, by žalovaná platila tímto způsobem. Každým způsobem však žalovaná z toho, že žalobkyně ani na výslovnou žádost neposlala složenky, musila poznati, že žalobkyně nechce placení poštovní spořitelnou, což bylo pochopitelné při tehdejší nejistotě poměrů peněžního a mezinárodního obchodování. Za tohoto stavu věci mělo slovo »überweisen«, jehož žalobkyně v dopise ze dne 7. ledna 1919 a později i v dopise ze dne 20. února 1919 použila, též význam, jako slovo »übermachen« v čl. 325 obch. zák., totiž »zaslati«. Nejpozději koncem ledna 1919 měla tedy žalovaná zaslati žalobkyni do Hostinného dlužných 5000 K způsobem jiným, než poštovní spořitelnou, totiž bankou, peněžním dopisem, poštovní poukázkou atd. a, když tak neučinila, byla zajisté v prodlení. Než žalobkyně dopisem ze dne 20. února 1919 poukazuje k tomu, že 5000 K dosud jí nedošlo, žádala žalovanou za promptní zaslání této částky s tím, že nedojde-li do 28. února 1919, dá v oběh poukázku na žalovanou ku dni 5. března 1919, za jejíž vyplacení musila by pak žádati. Tím poskytla žalobkyně žalované další lhůtu k zaslání dlužných 5000 K do 28. února 1919 a prominula jí takto dosavadní otálení (purgatio morae). Jestliže tedy žalovaná dne 24. února 1919 zaplatila, nelze tvrditi, že platila opožděně. Ale nezaplatila řádně. Dala peníze poukázati poštovní spořitelnou a dala je poukázati vídeňské filiálce žalující firmy; ani k tomu, ani k onomu však dle toho, co výše bylo vyloženo, nebyla oprávněna, to tím méně, ježto nařízením vlády republiky československé ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. byl pouze zakázán převod pohledávek a úhrad z ciziny do území republiky československé, nikoli však placení dluhů přímému

věřiteli. Poněvadž pak dlužník sprostí se svého závazku plněním včasným jen tehdy, je-li plnění zároveň řádným, jest žalovaná, nesplnivší řádně svého závazku, práva z následku záležejícího v tom, že se žalobkyni nedostalo všeho, nač měla nárok (§ 1412 obč. zák.) a co by byla také skutečně obdržela, kdyby byla žalovaná dne 24. února 1919 zaslala dlužných 5000 K přímo do Hostinného a nepoužila při tom vídeňské poštovní spořitelny. V tom případě byly by se poslané peníze dle přirozeného běhu věcí dostaly do rukou žalobkyně ještě před 26. únorem 1919, od kteréhožto dne podle § 9 nařízení ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n. k zajištění dokonalého a úplného provedení okolkování bankovek hranice byly pro veškerou dopravu uzavřeny, a bylo by žalobkyni bývalo možno, dáti vyplacené jí bankovky dle § 3 téhož nařízení od 3. do 9. března 1919 okolkovati. Tím, že žalovaná se nezachovala tak, jak zachovati se měla, bylo to znemožněno žalobkyni. Žalovaná jest odpovědna za to, že, jak nesporno, žalobkyně má o 1325 K méně, než by měla, kdyby žalovaná byla řádně dostala svému závazku platebnímu, — a žalobkyně má tudíž proti žalované nárok na doplatek 1325 K. Nctřeba tedy nárok žalobkyně na zaplacení těchto 1325 K konstruovati jako nárok na náhradu škody, jak činí soud odvolací, stačí spíše k odůvodnění tohoto nároku úplně právní stanovisko zaujaté žalobkyní, která se domáhá peníze 1325 K jakožto doplatku. Tím však stávají se bezpodstatnými námitky dovolatelčiny, že soud odvolací nebyl oprávněn, přisouditi žalobkyni proti její vyslovené vůli žádaný peníz z titulu náhrady škody. I další námitky, na nichž žalovaná trvá v řízení dovolacím, jsou bezdůvodny. Z toho, že na faktuře ze dne 31. října 1918 bylo poukázáno k tomu, že žalobkyně má konto u vídeňské poštovní spořitelny, nemůže žalovaná ničeho odvozovati pro svůj názor, že byla oprávněna platiti poštovní spořitelnou, ježto faktura stala se zrušením obchodu bezpředmětnou, ostatně byla žalovanou již před tím dopisy ze dne 23. listopadu a 9. prosince 1918 pozastavena a vrácena. Ustanovení § 1333 obč. zák. nemá zde již proto místa, ježto nejde o plnění opozdžené; ostatně ustanovení to předpokládá, že plnění opozdžené bylo jinak řádným a zejména celý dluh řádně byl zaplacen. Zde však nebylo placeno řádně a následkem toho také ne vše, nač věřitelka měla nárok, i nelze tudíž této upříti nárok na doplatek.

Čís. 446.

Jinaké doložky na faktuře, než doložka dle § 88, odstavec druhý, j. n., nestanou se nevýtkováním součástí smlouvy.

(Rozh. ze dne 16. března 1920, Rv I 88/20.)

Ve sporu, v němž bylo najmě řešiti otázku, zda žalovaná firma včas vytýkala vady zboží, opíral se žalující prodávatel též o doložku ve faktuře: »Reklamace, jež nestanou se hned po přijetí zboží, zůstanou nepovšimnuty«, tvrdě, že žalovaná, přijavši bez námitek fakturu, souhlasila i s doložkou právě uvedenou. Mínění žalobcovu nebylo soudy přisvědčeno, nejvyšším soudem z těchto